

p. Cielonios

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 628-37-04

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 628-90-17; 21-07-57 Telefax: 29-40-89

BS/122/14/92

OPINIA SPOŁECZNA O KORUPCJI I AFERACH GOSPODARCZYCH

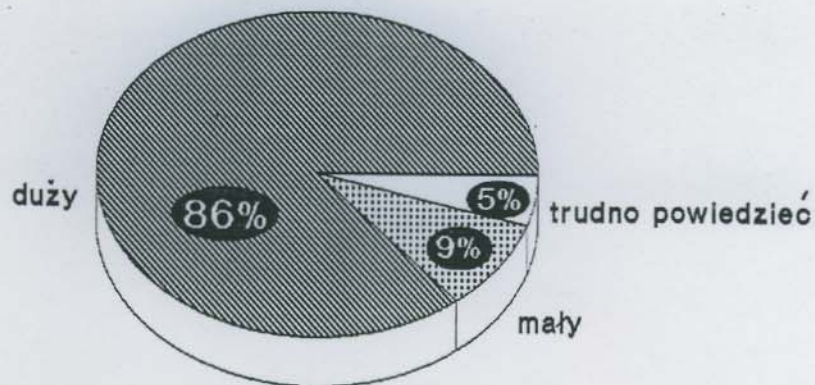
Komunikat z badań

Warszawa, marzec 1992 r.

W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła liczba osób przekonanych o częstym występowaniu korupcji w Polsce. W lutym '92¹ pogląd ten jest wyrażany już powszechnie. Jednocześnie coraz więcej osób uważa, że można załatwić każdą sprawę bez uciekania się do przekupstwa. Źródła korupcji upatrywane są głównie w nawykach społecznych, a nie w prowokacyjnym zachowaniu urzędników. Skorumpowanie władzy, jej nieudolność, a także istniejące luki w przepisach prawnych są zdaniem respondentów głównymi przyczynami bezkarności sprawców afer gospodarczych i nadużyć finansowych.

Korupcja jako problem społeczny

Zjawisko korupcji - definiowane jako przyjmowanie przez pracowników państwowych pieniędzy lub innych korzyści za załatwianie spraw - jest powszechnie uznawane za problem dużej wagi (tzn. występujący często i negatywnie osądzany) - rysunek 1.

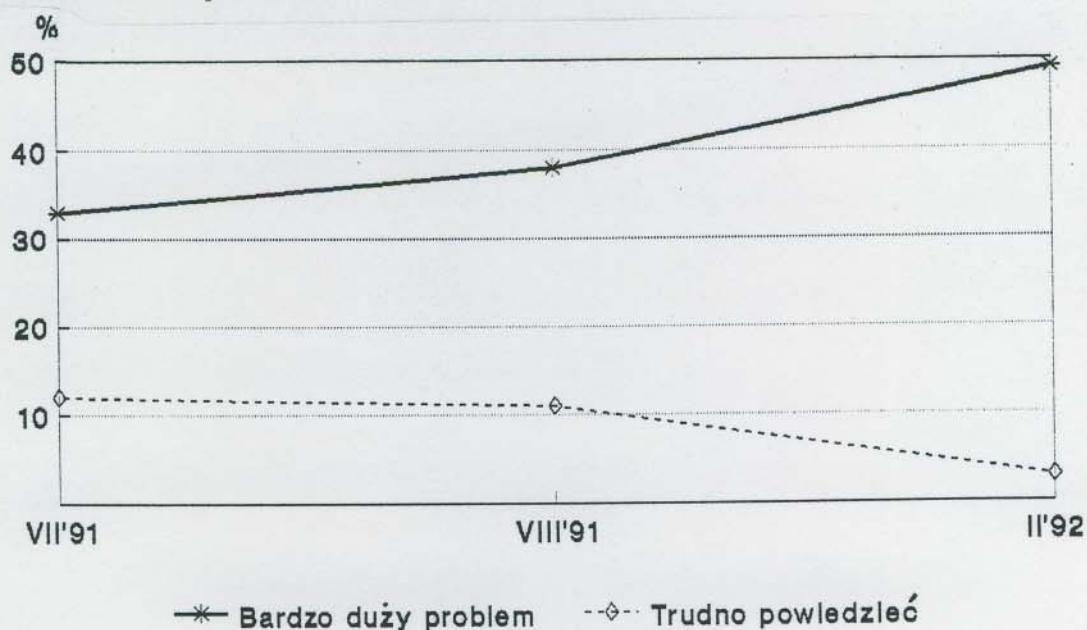

Rys. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Czy, Pana(i) zdaniem, korupcja jest obecnie w Polsce problemem dużym czy małym?"

¹ "Środowisko - sprawy publiczne" - sondaż przeprowadzony w dniach 6-10 lutego 1992 r. na 1000-osobowej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Blisko połowa respondentów uważa, że istnieje bardzo duże zagrożenie społeczne tym zjawiskiem. Opinię taką wyrażają mieszkańcy miast, osoby z wyższym wykształceniem, inteligencja i kadra kierownicza, prywatni przedsiębiorcy i ludzie o najwyższych dochodach².

Już w badaniach przeprowadzonych w lipcu i w sierpniu 1991 r., po ujawnieniu pierwszej spektakularnej w nowym ładzie gospodarczym afery ART-B, pytano o wagę problemu korupcji³. W ciągu ostatniego pół roku wzrosła liczba osób silnie zaniepokojonych tym problemem. Jednocześnie znacznie zmniejszył się odsetek badanych uchylających się od odpowiedzi, co wskazuje na krystalizację opinii społecznej w tej kwestii (rys. 2).

Rys. 2. Dynamika zmian opinii o korupcji w Polsce

² Pełne zróżnicowania opinii ze względu na podstawowe cechy społeczno-demograficzne zawierają tabele aneksu.

³ Patrz komunikat CBOS "Opinia publiczna o korupcji", lipiec 1991 i "Opinia publiczna o aferze ART-B", sierpień 1991.

Zwiększenie odsetka osób postrzegających korupcję jako bardzo duży problem można zinterpretować dwojako. Po pierwsze, jako rezultat częstszego w ostatnim okresie stykania się respondentów z przekupstwem. Po drugie, jako efekt przedstawienia przez nowy rząd korupcji jako dramatycznego problemu społecznego i nadania mu szerokiego rozgłosu w środkach masowego przekazu.

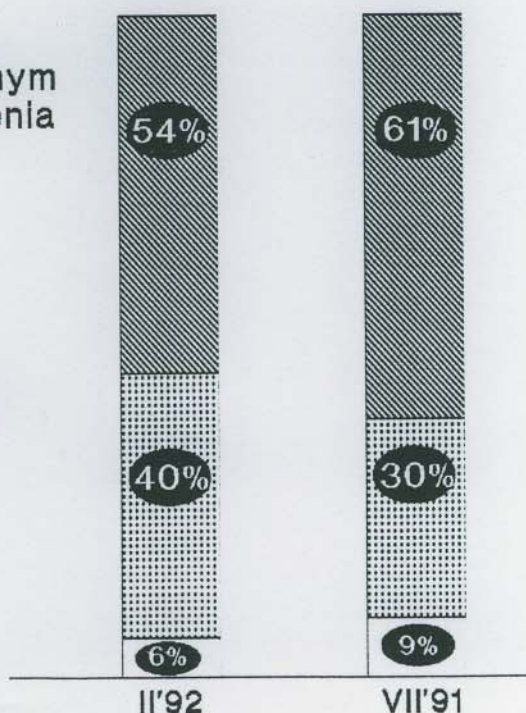
W celu uzyskania pełnego obrazu poglądów społeczeństwa o skuteczności korupcji w polskiej rzeczywistości, warto określić, jak często badani wyrażają przekonanie o konieczności przekupstwa przy załatwianiu własnych spraw (rys. 3).

Rys. 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Które z każdej pary podanych poniżej stwierdzeń jest Panu(i) bliższe?"

danie łapówki jest często jedynym skutecznym sposobem załatwienia nawet prostej i nie budzącej wątpliwości sprawy

każdą sprawę można załatwić, jeśli tylko wszystkie potrzebne dokumenty są w porządku

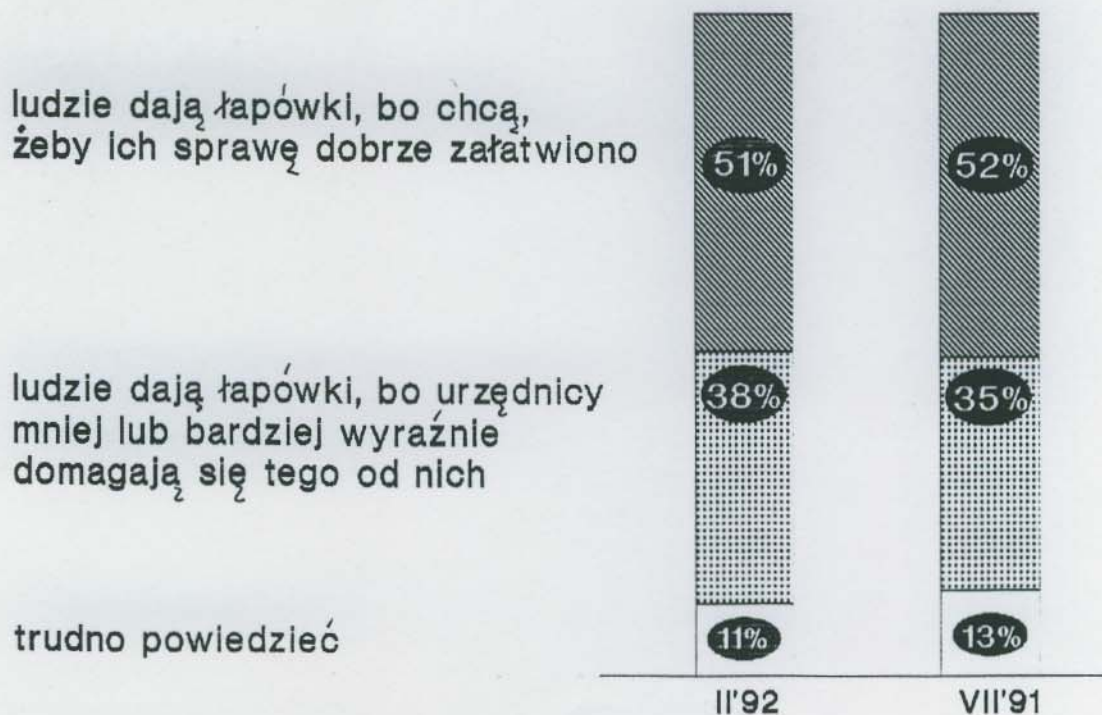
trudno powiedzieć

W porównaniu z lipcem '91 zwiększył się odsetek osób przekonanych o możliwości legalnego załatwiania spraw. Nadal jednak połowa respondentów jest skłonna uznać dawanie łapówek za proceder wyraźnie ułatwiający poruszanie się w polskiej rzeczywistości społecznej, czym wyraża gotowość do zrozumienia i przyzwolenia na korupcję. W tej grupie przeważają mieszkańcy miast, osoby o najniższych i najwyższych dochodach, także negatywnie oceniające kierunek zmian w kraju. Natomiast ludzie młodzi (do 24 lat), mieszkańcy wsi, rolnicy i osoby oceniające kierunek zmian w kraju jako dobry, częściej niż inni uważają, że można załatwić własne sprawy bez odwoływania się do próby przekupstwa.

W sondażach w lipcu '91 i w lutym '92 badano również opinie społeczne o źródłach "łapownictwa" (rys. 4).

Rys. 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Które z podanych niżej stwierdzeń jest Panu(i) bliższe?"

Porównanie rozkładów odpowiedzi wskazuje, że opinie w tej kwestii zasadniczo nie uległy zmianie. Zarówno w lipcu '91, jak i w lutym '92 połowa badanych doszukuje się źródeł korupcji w nawykach społecznych, rzadziej zaś wypowiedane są opinie o prowokacyjnym zachowaniu urzędników.

W pierwszej grupie mieszczą się przede wszystkim mieszkańcy miast i osoby oceniające kierunek zmian w kraju jako dobry. Pogląd o zachęcającym do dawania łapówek zachowaniu urzędników częściej niż inni wyrażają osoby o najwyższych dochodach.

Interesujący jest związek między poglądami o konieczności stosowania przekupstwa przy załatwianiu własnych spraw a postrzeganym źródłem korupcji (tab. 1).

Tabela 1

Opinie o konieczności stosowania przekupstwa	Wskazania respondentów dotyczące źródeł korupcji		
	ludzie dają łapówki, bo chcą, żeby ich sprawę dobrze załatwiono	ludzie dają łapówki, bo urzędnicy mniej lub bardziej wyraźnie się tego domagają od nich	trudno powiedzieć
A. Danie łapówki jest często jedynym skutecznym sposobem załatwienia nawet prostej i nie budzącej wątpliwości sprawy	56%	41%	3%
B. Każdą sprawę można załatwić, jeśli tylko wszystkie dokumenty są w porządku	61%	35%	4%
Trudno powiedzieć	20%	46%	34%

Zarówno ci, którzy deklarują przekonanie o konieczności i skuteczności przekupstwa przy kontaktach z urzędnikami, jak i ci,

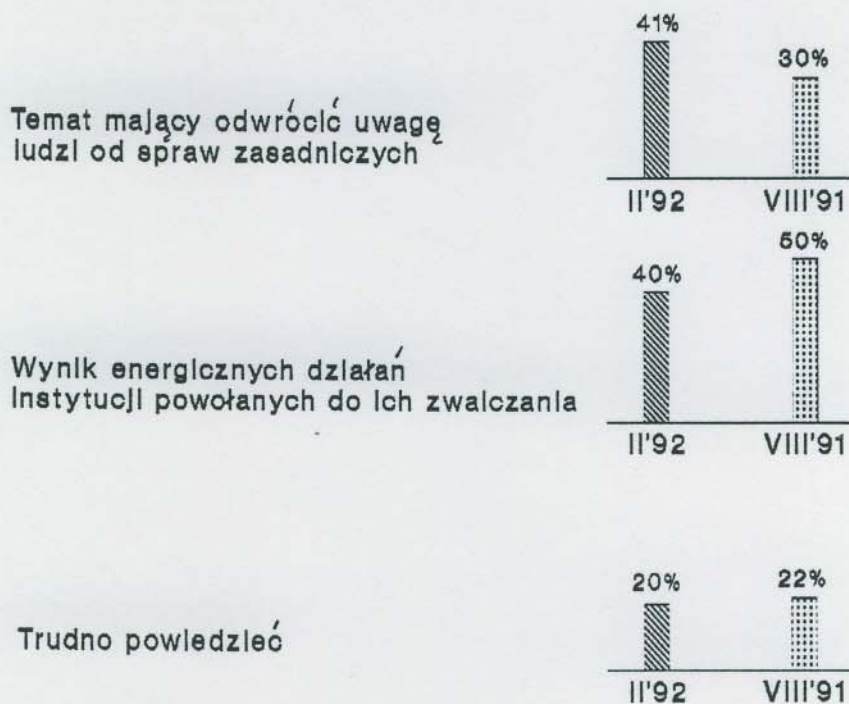
którzy nie widzą potrzeby dawania łapówki częściej lokują źródło korupcji w nawyku społecznym niż w prowokacyjnych zachowaniach urzędników.

Władza a afery gospodarcze i nadużycia finansowe

Rozkłady odpowiedzi na wcześniej omawiane pytania pozwalają stwierdzić, że społeczeństwo odczuwa korupcję jako duży problem, choć w znacznym stopniu przyzwala na "łapownictwo", co wynika z nawyków społecznych.

W sierpniu '91 oraz w lutym '92 respondenci wypowiedzieli się również na temat szeroko dyskutowanych w środkach masowego przekazu afer gospodarczych i nadużyć finansowych (sondaż sierpniowy zawężono do problemu afery ART-B) - rysunek 5.

Rys. 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy sądzi Pan(i), że obecnie problem nadużyć i afer gospodarczych to przede wszystkim:

Wybór pierwszej odpowiedzi ("temat mający odwrócić uwagę od spraw zasadniczych") może być traktowany jako przejaw braku zaufania do działań i intencji władzy, jako sąd o jej nieudolności i złej woli. Wybór drugiej odpowiedzi ("wynik energicznych działań instytucji powołanych do ich zwalczania") - jako przekonanie o skuteczności działań władzy i jej zaangażowaniu w walce z korupcją. Odpowiedź pierwszą wybrało obecnie znacznie więcej osób niż w badaniu sierpniowym, natomiast znacznie mniej odpowiedź drugą.

Opinie niekorzystne dla władzy wypowiadają najczęściej osoby o najwyższym statusie społecznym i materialnym (inteligencja i kadra kierownicza, prywatni przedsiębiorcy, osoby o najwyższych dochodach). W tej grupie respondentów znajdują się przeważnie te osoby, które wcześniej wyraziły przekonanie o konieczności przekupstwa przy załatwianiu własnych spraw, a także ci, którzy źródeł korupcji upatrują w zachęcającym zachowaniu urzędników.

Traktujący kampanię przeciw aferom jako wyraz zaangażowania władzy w walkę z korupcją to przede wszystkim: robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie, osoby określające kierunek rozwoju kraju jako dobry oraz odrzucające tezę o skuteczności korupcji w Polsce i lokujące źródło korupcji w nawyku społecznym.

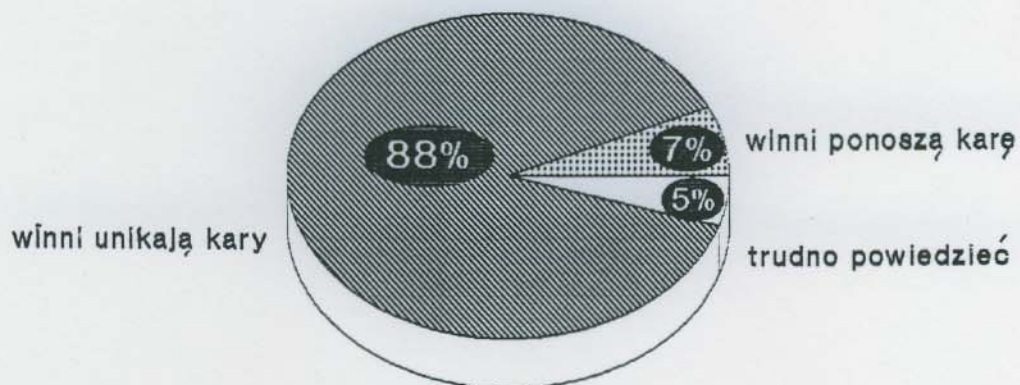

Większość ankietowanych (67%) wyraża pogląd o coraz częstszym występowaniu afer gospodarczych i nadużyć finansowych (rys. 6).

Rys. 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Czy, Pana(i) zdaniem, afery gospodarcze i nadużycia zdarzają się obecnie częściej niż kiedyś, tak samo często, rzadziej niż kiedyś?"

Prawie jednomyślnie (88%) badani twierdzą też, że sprawcy afer i nadużyć finansowych pozostają bezkarni (rys. 7).

Rys. 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Czy winni afer gospodarczych i nadużyć ponoszą karę czy jej unikają?"

Respondentom uważającym, że sprawcy unikają kary, zadano pytanie otwarte o przyczyny tej bezkarności (N=836; można było podać po dwa powody unikania kary). Najczęściej wskazywano na:

- niedoskonałe prawo	35%
- skorumpowanie władzy	32%
- nieudolność władzy	31%
- właściwości sprawców	28%

Powszechnie przyczyny bezkarności sprawców przestępstw upatruje się w działaniach władzy lub ich braku. Przy tym respondenci równie często mają na myśli tak skorumpowanie władzy i złą wolę w rozwiązywaniu afer, jak i jej nieudolność i wadliwość istniejących struktur i prawodawstwa. Pierwszy pogląd najczęściej wyrażają osoby młode (do 24 lat) i mieszkańcy małych miast, a także osoby o najwyższych dochodach. Mniej więcej jedna trzecia respondentów przyczynę bezkarności "aferzystów" widzi w nieprzystosowanym, złym, niespójnym prawie. Są to najczęściej osoby z wyższym wykształceniem, inteligencja i kadra kierownicza oraz pozostali pracownicy umysłowi. Nieco mniej osób źródeł bezkarności upatruje we właściwościach samych sprawców (w ich sprycie, możliwości ucieczki za granicę, posiadaniu dużego majątku umożliwiającego wpłacenie kaucji czy wynajęcie dobrego adwokata itp.).

* * *

Analiza odpowiedzi na pytania postawione w sondażu uprawnia do następujących wniosków. Powszechnie panuje opinia, że życie społeczne, jak i konkretnie życie gospodarcze jest skorumpowane. Korupcja, "łapówkarstwo" jawi się jako zjawisko występujące bardzo często, skuteczne i w znacznej mierze uznawane przez społeczeństwo. Z drugiej jednak strony, coraz więcej osób uważa, że można załatwić każdą sprawę bez uciekania się do przekupstwa.

W większości respondentów skłonni są postrzegać korupcję jako narastający, poważny problem, jako żywioł, nad którym władza nie jest w stanie (bądź nie chce) zapanować.

Najbardziej pesymistyczny i dramatyczny obraz korupcji w Polsce pojawia się głównie wśród mieszkańców miast, a także wśród osób o najwyższym statusie majątkowym i społecznym. Najmniej pesymistyczny natomiast - wśród mieszkańców wsi. Można to wyjaśnić w dwojaki sposób. Przyjmijmy, że osoby o wyższym statusie materialnym i społecznym: prywatni przedsiębiorcy, inteligencja i kadra kierownicza częściej niż inni kontaktują się ze skorumpowanymi urzędnikami. Czyżby więc zjawisko korupcji, "łapownictwa" miało być przede wszystkim fenomenem miejskim?

Można też doszukiwać się wyjaśnienia w ostatnio częstym eksponowaniu w środkach masowego przekazu tematu afer gospodarczych i nadużyć finansowych na wysokich szczeblach władzy. Odbiorcami tych audycji i artykułów były przede wszystkim osoby z wyższym

wykształceniem, mieszkańcy miast. Swoje opinie o korupcji czerpią więc oni nie tyle z osobistych doświadczeń, ile ze środków masowego przekazu.

Powyższe wyjaśnienia wcale nie muszą się wykluczać. Możliwe, że na tak "czarny" obraz korupcji w Polsce, pojawiający się wśród osób o wyższym statusie materialnym i społecznym, złożyły się zarówno częstsze niż w 1991 roku bezpośrednie kontakty z korupcją, jak i dramatyczne informacje przekazywane przez mass media.

ANEKS

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem ,korupcja jest obecnie w Polsce problemem dużym czy małym ? (%)

	Duży	Mały	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	86	8	5	1000
Płeć				
Mężczyźni	88	8	4	504
Kobiety	84	9	7	494
Wiek				
do 24 lat	85	9	6	86
25-29	89	9	3	105
30-39	89	8	3	266
40-49	87	8	5	188
50-59	86	9	5	173
60 lat i więcej	82	8	10	178
Miejsce zamieszkania				
Wieś	82	11	7	376
Miasto	89	7	4	623
Wielkość miasta				
miasto do 20 tys.	88	10	3	104
od 21 do 100 tys.	91	6	3	201
od 101 do 500 tys.	87	8	4	182
501 tys i więcej mieszk.	88	4	7	136
Region				
Środkowy (Warszawa)	86	5	8	167
Północno-wsch. (Białystok)	86	10	4	72
Północny (Gdańsk)	86	8	6	101
Południowy (Katowice)	90	6	5	172
Południowo-wsch. (Kraków)	81	13	6	156
Środkowo-wsch. (Lublin)	88	10	3	80
Środkowo-zach. (Poznań)	83	12	4	137
Południowo-zach. (Wrocław)	92	3	4	115
Wykształcenie				
Podstawowe	82	9	9	316
Zasadnicze zawodowe	89	9	2	282
Średnie	88	8	5	306
Wyższe	89	9	2	94
Grupa społeczno-zawodowa				
Inteligencja, kadra kier.	94	4	1	69
Pozostali prac. umysł.	89	8	3	247
Pracownicy handlu i usług	86	9	5	64
Robotnicy wykwalifikowani	87	9	4	291
Robotnicy niewykwalifik.	86	2	12	103
Robotnicy naj.w rol.i leś.	77	10	13	30
Rolnicy	79	13	8	126
Prywatni przedsiębiorcy	86	12	2	57
Dochody osobiste respondenta				
Do 750 tys.zł	80	12	8	166
751-1500	87	8	5	413
1501-2250	88	7	5	225
2251-3000	87	9	4	100
3001-3750	93	7	0	30
3751-4500	84	16	0	25
Powyżej 4500 tys. zł	100	0	0	29
Ocena war. materialnych				
Złe	87	7	6	458
Średnie	85	10	5	446
Dobre	88	8	4	92
Deklarowane poglądy				
Lewica	85	10	5	150
Centrum	87	10	2	293
Prawica	91	7	2	273
Trudno powiedzieć	81	8	12	279
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry	86	10	4	178
Zły	86	9	5	630
Trudno powiedzieć	86	5	9	188

Tabela 2. Które z podanych poniżej stwierdzeń jest Panu(i) bliższe ?
(%)

Charakterystyka badanych	1	2	3	LICZBA OSÓB
Ogółem	54	40	6	999
Płeć				
Mężczyźni	54	41	5	504
Kobiety	54	38	8	493
Wiek				
do 24 lat	43	53	3	86
25-29	51	44	5	105
30-39	57	38	5	266
40-49	61	31	8	188
50-59	53	41	6	173
60 lat i więcej	50	40	10	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	49	44	7	375
Miasto	57	37	6	623
Wielkość miasta				
miasto do 20 tys.	59	38	4	104
od 21 do 100 tys.	58	38	4	201
od 101 do 500 tys.	58	34	8	182
501 tys i więcej mieszk.	54	39	7	136
Region				
Środkowy (Warszawa)	53	37	11	167
Północno-wsch. (Białystok)	39	58	3	72
Północny (Gdańsk)	54	42	4	101
Południowy (Katowice)	54	38	8	172
Południowo-wsch. (Kraków)	51	41	8	156
Środkowo-wsch. (Lublin)	55	38	8	80
Środkowo-zach. (Poznań)	60	39	1	136
Południowo-zach. (Wrocław)	61	33	6	115
Wykształcenie				
Podstawowe	52	41	6	316
Zasadnicze zawodowe	55	40	6	282
Średnie	55	39	6	305
Wyższe	56	35	9	94
Grupa społeczno-zawodowa				
Inteligencja, kadra kier.	46	48	6	69
Pozostali prac. umysł.	58	35	7	247
Pracownicy handlu i usług	53	42	5	64
Robotnicy wykwalifikowani	55	40	5	291
Robotnicy niewykwalifik.	61	31	8	103
Robotnicy naj.w rol.i leś.	57	33	10	30
Rolnicy	44	50	6	125
Prywatni przedsiębiorcy	54	39	7	57
Dochody osobiste respondenta				
Do 750 tys. zł	51	43	6	165
751-1500	57	37	6	413
1501-2250	54	40	5	225
2251-3000	42	48	10	100
3001-3750	57	43	0	30
3751-4500	56	36	8	25
Powyżej 4500 tys. zł	62	28	10	29
Ocena war. materialnych				
Złe	57	37	6	458
Średnie	50	43	6	445
Dobre	55	37	8	92
Deklarowane poglądy				
Lewica	50	43	7	150
Centrum	61	36	3	293
Prawica	49	44	7	272
Trudno powiedzieć	54	37	9	279
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry	47	49	4	178
Zły	57	37	6	629
Trudno powiedzieć	51	39	11	188

1. Danie łapówki jest często jedynym skutecznym sposobem załatwienia nawet prostej i nie budzącej wątpliwości sprawy; 2. Każdą sprawę można załatwić, jeśli tylko wszystkie potrzebne dokumenty są w porządku; 3. Trudno powiedzieć

Tabela 3. Które z podanych poniżej stwierdzeń jest Panu(i) bliższe ?
(%)

Charakterystyka badanych	1	2	3	LICZBA OSÓB
Ogółem	51	38	11	999
Płeć				
Mężczyźni	53	38	9	504
Kobiety	50	37	13	493
Wiek				
do 24 lat	59	36	5	86
25-29	52	40	8	105
30-39	58	34	8	266
40-49	46	42	12	188
50-59	47	39	14	173
60 lat i więcej	49	37	15	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	50	36	13	375
Miasto	52	39	9	623
Wielkość miasta				
miasto do 20 tys.	60	36	5	104
od 21 do 100 tys.	56	35	8	201
od 101 do 500 tys.	49	41	10	182
501 tys i więcej mieszk.	45	43	13	136
Region				
Środkowy (Warszawa)	46	37	17	167
Północno-wsch. (Białystok)	57	29	14	72
Północny (Gdańsk)	55	35	10	101
Południowy (Katowice)	52	40	9	172
Południowo-wsch. (Kraków)	56	31	12	156
Środkowo-wsch. (Lublin)	49	36	15	80
Środkowo-zach. (Poznań)	50	46	4	136
Południowo-zach. (Wrocław)	50	45	5	115
Wykształcenie				
Podstawowe	46	41	14	316
Zasadnicze zawodowe	53	40	7	282
Średnie	56	33	11	305
Wyższe	53	36	11	94
Grupa społeczno-zawodowa				
Inteligencja, kadra kier.	54	38	9	69
Pozostali prac. umysł.	54	34	11	247
Pracownicy handlu i usług	47	44	9	64
Robotnicy wykwalifikowani	56	37	8	291
Robotnicy niewykwalifik.	47	44	10	103
Robotnicy naj.w rol.i leś.	47	33	20	30
Rolnicy	46	35	19	125
Prywatni przedsiębiorcy	46	49	5	57
Dochody osobiste respondenta				
Do 750 tys. zł	44	42	14	165
751-1500	53	38	9	413
1501-2250	54	33	13	225
2251-3000	53	35	12	100
3001-3750	63	37	0	30
3751-4500	60	36	4	25
Powyżej 4500 tys. zł	34	55	10	29
Ocena war. materialnych				
Złe	49	40	12	458
Średnie	54	35	11	445
Dobre	52	42	5	92
Deklarowane poglądy				
Lewica	51	39	11	150
Centrum	55	38	8	293
Prawica	54	37	9	272
Trudno powiedzieć	46	38	16	279
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry	60	35	6	178
Zły	49	40	11	629
Trudno powiedzieć	53	33	14	188

1. Ludzie dają łapówki, bo chcą, żeby ich sprawę dobrze załatwiono;
2. Ludzie dają łapówki, bo urzędnicy mniej lub bardziej wyraźnie domagają się tego od nich; 3. Trudno powiedzieć

Tabela 4. Czy uważa Pan(i) , że obecnie problem nadużyć, afer gospodarczych to przede wszystkim :

(%)

Charakterystyka badanych	1	2	3	LICZBA OSÓB
Ogółem	41	39	20	999
Płeć				
Mężczyźni	42	41	17	504
Kobiety	40	37	23	493
Wiek				
do 24 lat	41	47	13	86
25-29	37	46	17	105
30-39	38	43	18	266
40-49	46	32	22	188
50-59	49	37	14	173
60 lat i więcej	36	36	28	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	42	23	376
Miasto	45	37	18	622
Wielkość miasta				
miasto do 20 tys.	48	42	10	104
od 21 do 100 tys.	43	41	16	201
od 101 do 500 tys.	45	35	20	181
501 tys i więcej mieszk.	45	32	23	136
Region				
Środkowy (Warszawa)	28	41	31	167
Północno-wsch. (Białystok)	28	54	18	72
Północny (Gdańsk)	52	38	10	101
Południowy (Katowice)	36	45	19	171
Południowo-wsch. (Kraków)	40	40	20	156
Środkowo-wsch. (Lublin)	31	40	29	80
Środkowo-zach. (Poznań)	54	36	10	137
Południowo-zach. (Wrocław)	60	23	17	115
Wykształcenie				
Podstawowe	37	41	22	316
Zasadnicze zawodowe	41	44	15	282
Średnie	44	39	18	305
Wyższe	49	21	30	94
Grupa społeczno-zawodowa				
Inteligencja, kadra kier.	48	28	25	69
Pozostali prac. umysł.	46	35	19	246
Pracownicy handlu i usług	41	42	17	64
Robotnicy wykwalifikowani	40	45	15	291
Robotnicy niewykwalifik.	40	38	22	103
Robotnicy naj.w rol.i leś.	27	50	23	30
Rolnicy	33	40	27	126
Prywatni przedsiębiorcy	49	30	21	57
Dochody osobiste respondenta				
Do 750 tys. zł	43	40	17	166
751-1500	42	39	19	412
1501-2250	39	38	23	225
2251-3000	36	44	20	100
3001-3750	43	47	10	30
3751-4500	40	32	28	25
Powyżej 4500 tys. zł	52	28	21	29
Ocena war. materialnych				
Złe	44	34	22	457
Średnie	39	44	17	446
Dobre	39	41	20	92
Deklarowane poglądy				
Lewica	50	34	16	149
Centrum	44	42	14	293
Prawica	40	42	18	273
Trudno powiedzieć	35	35	29	279
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry	38	46	16	178
Zły	45	36	19	630
Trudno powiedzieć	30	43	26	187

1. Temat mający oderwać uwagę ludzi od spraw zasadniczych; 2. Wynik energicznych działań instytucji powołanych do ich zwalczania; 3. Trudno powiedzieć

Tabela 5. Czy Pana(i) zdaniem afery gospodarcze i nadużycia zdarzają się obecnie częściej czy rzadziej niż kiedyś ? (%)

	Znacznie częściej	Nieco częściej	Równie często	Nieco rzadziej	Znacznie rzadziej	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	47	20	23	3	1	6	999
Płeć							
Mężczyźni	52	17	22	3	1	4	503
Kobiety	43	23	24	2	0	7	494
Wiek							
do 24 lat	51	20	20	3	2	3	86
25-29	43	23	27	5	0	3	105
30-39	48	20	24	2	1	6	265
40-49	50	18	25	1	0	6	188
50-59	45	24	22	3	0	6	173
60 lat i więcej	48	19	21	3	1	7	178
Miejsce zamieszkania							
Wieś	49	20	21	3	1	7	375
Miasto	47	20	25	2	1	5	623
Wielkość miasta							
miasto do 20 tys.	52	24	19	2	1	2	104
od 21 do 100 tys.	49	21	22	2	0	5	201
od 101 do 500 tys.	41	21	28	3	1	6	182
501 tys i więcej mieszk.	48	15	29	2	0	7	136
Region							
Środkowy (Warszawa)	43	20	24	2	1	11	167
Północno-wsch.(Białystok)	51	10	27	4	1	7	71
Północny (Gdańsk)	34	22	38	3	1	3	101
Południowy (Katowice)	40	24	27	2	1	6	172
Południowo-wsch.(Kraków)	44	22	21	3	0	9	156
Środkowo-wsch.(Lublin)	45	21	25	5	1	3	80
Środkowo-zach.(Poznań)	62	22	15	1	0	0	137
Południowo-zach.(Wrocław)	65	16	13	2	0	4	115
Wykształcenie							
Podstawowe	48	20	22	3	1	5	316
Zasadnicze zawodowe	51	21	19	4	1	5	281
Średnie	46	22	25	1	0	7	306
Wyższe	40	17	35	1	0	6	94
Grupa społeczno-zawodowa							
Inteligencja, kadra kier.	41	16	35	1	0	7	69
Pozostali prac. umysł.	46	23	23	1	0	6	247
Pracownicy handlu i usług	47	23	23	2	0	5	64
Robotnicy wykwalifikowani	52	20	20	3	1	5	291
Robotnicy niewykwalifik.	46	22	22	4	1	5	103
Robotnicy naj.w rol.i leś.	43	23	17	3	0	13	30
Rolnicy	50	17	21	5	1	7	125
Prywatni przedsiębiorcy	44	11	35	4	2	5	57
Dochody osobiste respondenta							
Do 750 tys.zł	47	17	25	6	1	5	165
751-1500	49	22	20	2	0	6	413
1501-2250	45	21	24	1	1	7	225
2251-3000	50	21	20	2	1	6	100
3001-3750	57	17	23	3	0	0	30
3751-4500	36	12	48	0	0	4	25
Powyżej 4500 tys. zł	41	14	38	3	0	3	29
Ocena war. materialnych							
Złe	53	20	19	2	0	6	457
Średnie	43	22	26	3	1	6	446
Dobre	39	17	33	3	2	5	92
Deklarowane poglądy							
Lewica	62	15	17	3	0	3	150
Centrum	46	20	26	2	0	5	293
Prawica	48	20	24	3	1	4	272
Trudno powiedzieć	40	24	23	3	1	10	279
Ocena kier.rozw.syt.w kraju							
Dobry	39	23	27	2	1	8	178
Zły	54	19	20	2	0	4	629
Trudno powiedzieć	34	21	30	5	1	9	188

Tabela 6. Ilu sprawców wykrytych afer i nadużyć zostaje za to ukaranych ?

(%)

	Wszyscy po noszą karę	Większość ponosi kar	Większość unika kary	Wszyscy un ikają kary	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	1	6	59	30	5	998
Płeć						
Mężczyźni	1	6	57	33	3	502
Kobiety	1	6	60	26	7	494
Wiek						
do 24 lat	0	8	74	16	1	86
25-29	4	10	58	23	5	105
30-39	0	5	58	35	3	264
40-49	2	6	59	27	6	188
50-59	1	6	51	38	5	173
60 lat i więcej	1	3	61	28	8	178
Miejsce zamieszkania						
Wieś	1	5	56	30	8	375
Miasto	1	7	60	30	3	622
Wielkość miasta						
miasto do 20 tys.	1	8	53	35	3	103
od 21 do 100 tys.	0	3	62	32	3	201
od 101 do 500 tys.	2	8	61	26	3	182
501 tys i więcej mieszk.	0	9	62	28	1	136
Region						
Środkowy (Warszawa)	0	8	57	27	8	167
Północno-wsch. (Białystok)	1	3	63	28	4	71
Północny (Gdańsk)	3	6	61	24	6	101
Południowy (Katowice)	2	10	65	19	3	172
Południowo-wsch. (Kraków)	1	3	50	39	6	155
Środkowo-wsch. (Lublin)	0	5	56	31	8	80
Środkowo-zach. (Poznań)	0	4	64	33	0	137
Południowo-zach. (Wrocław)	0	4	54	39	3	115
Wykształcenie						
Podstawowe	1	4	54	33	7	316
Zasadnicze zawodowe	1	7	60	29	3	280
Średnie	0	7	59	29	4	306
Wyższe	0	4	65	28	3	94
Grupa społeczno-zawodowa						
Inteligencja, kadra kier.	0	3	71	23	3	69
Pozostali prac. umysł.	0	6	60	29	4	247
Pracownicy handlu i usług	0	9	53	34	3	64
Robotnicy wykwalifikowani	2	7	58	31	3	290
Robotnicy niewykwalifik.	1	6	57	31	5	103
Robotnicy naj.w rol.i leś.	0	3	63	20	13	30
Rolnicy	1	3	52	34	10	125
Prywatni przedsiębiorcy	0	7	60	30	4	57
Dochody osobiste respondenta						
Do 750 tys.zł	1	6	55	35	4	165
751-1500	1	6	56	31	6	412
1501-2250	0	5	65	25	4	225
2251-3000	2	4	57	33	4	100
3001-3750	0	10	70	17	3	30
3751-4500	0	4	64	28	4	25
Powyżej 4500 tys. zł	0	7	66	28	0	29
Ocena war. materialnych						
Złe	1	5	51	38	5	456
Średnie	1	6	65	22	5	446
Dobre	0	10	64	23	3	92
Deklarowane poglądy						
Lewica	2	3	49	41	5	150
Centrum	1	7	60	30	3	292
Prawica	0	6	65	27	2	272
Trudno powiedzieć	1	6	57	27	9	279
Ocena kier.rozw.syt.w kraju						
Dobry	1	8	57	31	3	178
Zły	1	5	58	32	4	629
Trudno powiedzieć	2	6	63	21	8	187

Tabela 7. Przyczyny bezkarności sprawców afer gospodarczych i nadużyć finansowych
(%)

	Korupcja władzy	Nieudolność władzy	Niedoskonałe prawo	Właściwość i sprawców	LICZBA OSÓB
Ogółem	34	34	38	31	838
Płeć					
Mężczyźni	34	35	41	27	434
Kobiety	34	33	35	35	402
Wiek					
do 24 lat	44	37	36	31	78
25-29	32	38	49	31	78
30-39	35	28	41	30	240
40-49	34	33	36	36	154
50-59	30	37	42	23	145
60 lat i więcej	30	38	27	35	141
Miejsce zamieszkania					
Wieś	32	28	31	39	299
Miasto	35	37	42	26	538
Wielkość miasta					
miasto do 20 tys.	47	33	40	30	88
od 21 do 100 tys.	34	38	43	25	180
od 101 do 500 tys.	28	37	39	31	148
501 tys i więcej mieszk.	36	38	48	20	122
Region					
Środkowy (Warszawa)	34	38	37	26	136
Północno-wsch. (Białystok)	34	38	39	30	56
Północny (Gdańsk)	43	31	36	23	83
Południowy (Katowice)	27	36	36	30	143
Południowo-wsch. (Kraków)	30	32	41	30	133
Środkowo-wsch. (Lublin)	43	33	38	33	63
Środkowo-zach. (Poznań)	39	34	38	28	120
Południowo-zach. (Wrocław)	29	29	41	47	104
Wykształcenie					
Podstawowe	34	37	26	37	254
Zasadnicze zawodowe	32	31	34	38	237
Średnie	37	34	45	23	262
Wyższe	27	35	65	17	84
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	30	34	56	23	61
Pozostali prac. umysł.	36	35	53	17	211
Pracownicy handlu i usług	42	37	29	35	52
Robotnicy wykwalifikowani	34	31	35	37	251
Robotnicy niewykwalifik.	30	37	31	37	86
Robotnicy naj.w rol.i leś.	33	25	25	38	24
Rolnicy	34	37	20	41	98
Prywatni przedsiębiorcy	31	35	33	33	48
Dochody osobiste respondenta					
Do 750 tys. zł	42	34	20	39	140
751-1500	33	30	40	34	334
1501-2250	30	38	44	30	197
2251-3000	33	42	45	14	88
3001-3750	29	46	42	17	24
3751-4500	33	19	48	29	21
Powyżej 4500 tys. zł	44	26	44	15	27
Ocena war. materialnych					
Złe	38	35	33	32	392
Średnie	31	33	42	31	366
Dobre	26	36	50	27	78
Deklarowane poglądy					
Lewica	32	35	35	34	133
Centrum	34	27	40	34	255
Prawica	31	43	45	24	235
Trudno powiedzieć	38	32	31	32	213
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry	34	34	47	23	150
Zły	34	34	36	33	540
Trudno powiedzieć	36	35	37	30	145